Restauratieverslag van een koloniaal reisbureau, uit het bezit van Luitenant - Admiraal M. A. de Ruyter

Gewijzigde versie, mei 2012

Dit voorwerp, wat bekend staat als de “scheepskist van Michiel de Ruyter”, is in werkelijkheid geen kist maar een koloniaal reisbureau.
Als in het begin van de 17e eeuw Nederlandse Oost-Indiëvaarders handel gaan drijven met Indië, nemen ze ook Nederlandse meubels op de schepen mee. In Indië aangekomen krijgen de inlandse meubelmakers deze meubels onder ogen , en gaan die vervolgens namaken. Vaak gebeurt dat in opdracht van Nederlanders die ter plaatse handelsposten bezitten.
De zogenaamde koloniale meubels vormen in de antiekwereld een genre op zich. Dergelijke meubels hebben weliswaar Europese kenmerken maar de gebruikte houtsoorten zijn typisch inlands, (bijvoorbeeld Indisch palissander, padouk, teak) en altijd door en door massief. Fineer wordt nooit gebruikt, wat vermoedelijk ermee samenhangt dat de lijm niet lang goed bleef door de hoge temperatuur en luchtvochtigheid.
Als er houtsnijwerk wordt toegepast dan heeft dit duidelijk Indische kenmerken. Bovendien zijn koloniale kisten vaak met zwaar koperbeslag versierd. Het is altijd uitgezaagd vlak messing met zware koperen klinknagels, heel kenmerkend.

Zo zijn er talloze koloniale kisten gemaakt, waarbij de meest opmerkelijk wel rechthoekige kisten van ca 200x80x60 cm zijn, waaronder houten wielen zijn gemonteerd. In de bovenkant van het deksel zijn uitsparingen gemaakt waar de wielen van de volgende kist in passen. Op de kisten staat soms het brandmerk VOC. De eerste containers……..

Het door ons gerestaureerde reisbureau is al geruime tijd aanwezig in Admiraliteitszaal van het Zeeuwse provinciehuis te Middelburg (Abdij). In hoeverre vaststaat dat dit voorwerp inderdaad aan de Ruyter heeft toebehoord kon ik niet nagaan. Wel is het volgende bekend:

De Ruyters zoon Engel stierf kinderloos, maar zijn dochters Alida en Margaretha hadden wel nageslacht. Daardoor zijn alle Nederlanders welke heden ten dage afstammen van de Ruyter afstammelingen in de vrouwelijke lijn.
Lange tijd werd aangenomen dat het reisbureau afkomstig was uit de tak van Alida (de tak van Johan Willem Parker, hij liet zeer veel voorwerpen na welke aantoonbaar aan de Ruyter hadden toebehoord) , maar inmiddels staat vast dat het reisbureau afkomstig is uit de tak van Margaretha.

In twee bijlagen is informatie opgenomen over beide takken, bijlage 1 is door ons verzamelde informatie, bijlage 2 is overgenomen van de website

http://www.vernoeming.nl/de-afstammelingen-van-michiel-de-ruyter

Het gebruik van het reisbureau in vroeger eeuwen

Pas bij de restauratie werd duidelijk hoe het reisbureau in de Ruyters tijd werd gebruikt.
In het provinciehuis stond en staat het op twee later gemaakte sloffen. Door deze sloffen lijkt het veel meer een kist dan een bureau. Maar een bureau staat hoog, iets hoger dan zithoogte. Die sloffen zijn niet 17^{e} eeuws maar kunnen heel goed 18^{e} eeuws zijn, speciaal gemaakt omdat het object inmiddels al een museumstatus had verkregen.(Daarover later meer).
Onder het bureau was een teakhouten lat bevestigd welke naar voren kan worden gedraaid,

Bij de restauratie bleek dat de afgebroken scharnieren zo waren geconstrueerd, dat deze lat overbodig is. Bij het openen van het voorblad blijft dit in horizontale stand staan. (afb 22)
De scharnieren kunnen niet verder, wil men ze toch verder openen dan zullen ze afbreken(wat in het verleden bijvoorbeeld gebeurd kan zijn bij een plotseling opstekende storm).
Het reisbureau kon dus door matrozen worden opgetild aan de koperen hengsels en vervolgens aan boord van het schip worden gebracht. Daar hoefde het slechts op een tafel te worden gezet, waarna de kapitein het kon openen en op het voorblad kon schrijven.
Het is dus wel zeer waarschijnlijk dat het bedoeld is voor gebruik aan boord van een schip.

Materiaalbeschrijving van het reisbureau

Het reisbureau is grotendeels gemaakt van Indisch Palissanderhout, dwz de voorkant, bovenkant en zijkanten, welk in het zicht komen. De voorkanten van de laatjes zijn eveneens van Indisch palissander. Als dit vers gezaagd is, is het donker, maar het verkleurt in het licht na enkele jaren tot oranjebruin.

De binnenkanten van de lades en het achterschot.zijn zeer waarschijnlijk van Indisch Padouk, de bodem is van Teak.
Houtsoorten reageren geheel verschillend op licht en lucht. Palissander en Padouk worden mettertijd lichter. Het Padouk van de kist lijkt zeer veel op het Afrikaanse Iroko, maar dat kan het niet zijn want Iroko wordt, evenals Eiken juist donkerder.

Omdat het bureau altijd dicht zat, is de binnenkant donker gebleven. Maar de buitenkant moet al in de Ruyters tijd oranjebruin zijn geweest. In de late 19e eeuw heeft men de buitenkant donker gebeitst omdat dat toen mode was.
Bij het beslag is de beits bij het koper poetsen weer weg gepoetst zodat daar lichte plekken tevoorschijn kwamen. (zie afb. 4, 8 en 9)
Het beslag is grotendeels van Messing. De sloten zijn van ijzer, aan de voorkant afgedekt met messing.
De bijhorende sleutel in niet 17^{e} eeuws, maar 18^{e} eeuws. Dit is vrijwel zeker een later gemaakte kopie van de oorspronkelijke. De kruis-en reepformule van de sleutel correspondeert precies met het slot, maar de vorm van de baard is anders als de vorm van de sleutelentree, welke duidelijk 17^{e} eeuws aandoet, evenals de zeer grote sleutelplaat.
De scharnieren zijn eveneens van ijzer, hieraan was te zien dat ze vroeger vertind zijn geweest. Dit laatste is gebruikelijk bij 17^{e} eeuws hang- en sluitwerk.

Toestand voor de restauratie

Voor de restauratie toonde de het reisbureau de volgende mankementen:
In het voorblad links zaten twee breuken (afb. 4 en 6)
De ladebodems kierden (afb 5)
Aan de voor en zijkant waren enkele stukjes afgebroken
Een koperen nagel van het beslag ontbrak (afb 8 en 9)
Rondom het beslag was veel aanslag van poetsmiddel achtergebleven (afb 8)
De kist was aan de buitenkant gebeitst met donkere beits, dit is zeker van later tijd en niet origineel. Ter plaatse van het beslag was deze beits weer weg gepoetst, wat een lelijk contrast opleverde met de rest van de kist (afb 4, 8 en 9)
Het achterschot zat plaatselijk los.
De scharnieren waren afgebroken . Dit was gerepareerd door er moderne scharnieren naast te schroeven (afb 7)

afb 4 het reisbureau voor de restauratie

Afb. 5 kier als gevolg van krimp in een van de labodems, provisorisch dichtgemaakt

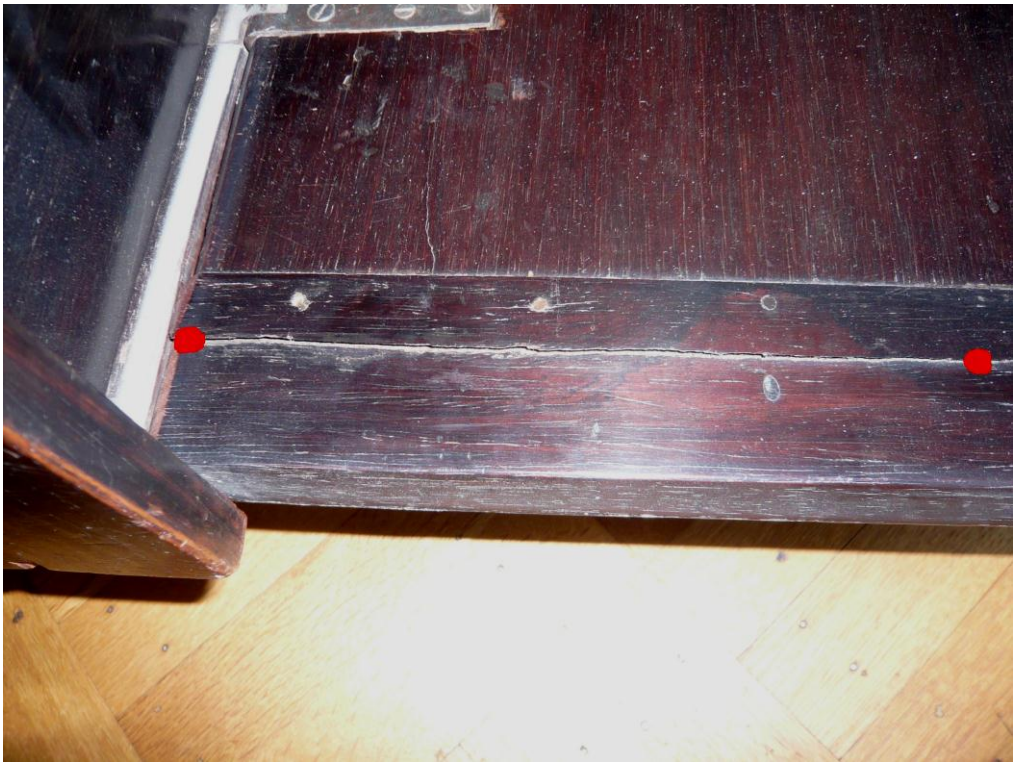

afb 6 breuk in de dwarsstijl van het voorblad (de lijn tussen de rode punten)

afb. 7 Het verschil tussen het Indisch Palissander (paarsbruin) voor de zichtwerk en het Padouk (geeloranje, is verkleurd) voor het binnenwerk. Rechts onder: het gebroken scharnier en de daarnaast gezette nieuwe.

afb 8 Weggepoetste beits en resten van poetsmiddel rondom het koperbeslag

afb 9 Weggepoetste beits en resten van poetsmiddel rondom het koperbeslag

afb. 10 Het slotgat in het schrijfblad

afb 10 het slot, deels ijzer deels messing

Verslag van de restauratie: het houtwerk

Aangekomen op de werkplaats te Koudekerke werd het bureau eerst uit elkaar gehaald.
Te beginnen met het loshalen van het beslag. Dit bleek aan de achterkant vol te zitten met restanten poetsmiddel en als gevolg daarvan geoxideerde plekken.
De handvatten zijn niet losgehaald, om reden dat deze met omgezette splitpennen aan de zijkant vastzaten. Aangezien messing niet smeedbaar is en snel metaalmoe wordt, heb ik deze laten zitten en volstaan met het schoonmaken van beslag en houtwerk op de kist.
Daarna haalde ik het achterschot los. Dit was in later tijd met enkele schroeven vastgezet, normaal zijn dergelijke achterschotten bij koloniaal werk altijd met houten pennen, schuin in het hout vast gezet. Daar waren er nog enkele van over.
Allereerst werd begonnen met de laden, waarvan alle bodems gekrompen waren. De bodems waren met beenderlijm, of een andere natuurlijke lijm in smalle sponningen vastgezet. Met een injectiespuit werd brandspiritus in de naden gespoten.
Deze vloeistof maakt beenderlijm enigszins week maar doet het hout nauwelijks uitzetten.
Als de lijm voldoende week is geworden kunnen de bodems voorzichtig uit de sponningen worden losgehaald. Sommige bodems waren gemaakt uit een stuk, andere uit twee delen welke aan elkaar waren gelijmd.
Alle bodems en delen daarvan werden genummerd.
Vervolgens lijmde ik op alle bodemplanken een strookje padoukhout van ca 1 cm. breed, ter compensatie van de ontstane krimp. Als lijm voor deze vulstukjes werd een eenvoudige bruislijm op acetonbasis gebruikt. Daarna werden de bodemstukken aan elkaar gelijmd.
Intussen waren de sponningen voldoende schoon gemaakt om de bodems er in te lijmen.
Nadat alle bodems aan elkaar waren gelijmd schaafde ik deze stuk voor stuk passend, in de sponning van de bijbehorende lade.
Daarna kon ik de bodems terug lijmen in de lades. Hiervoor werden de lades eerst voorverwarmd met een föhn, met de bedoeling een goede hechting te krijgen.
Bij gebruik van beenderlijm is een bezwaar dat deze lijm zo temperatuurgevoelig is. De gesmolten warme lijm stolt heel vlug, vlugger dan je kunt werken dus het gaat erom snel te werken en liefst bij een zo hoog mogelijke omgevingstemperatuur.

In die gevallen dat een moderne lijm wordt gebruikt moet je er zeker van zijn dat er later niet veel aan gerepareerd hoeft te worden. Moderne lijm is moeilijker reversibel als de klassieke beenderlijm op waterbasis. Bij historisch waardevolle stukken heeft beenderlijm de voorkeur, er kunnen echter situaties zijn dat het gebruik van beenderlijm niet goed mogelijk is. Dit kan het beste per geval worden beoordeeld.

De labodems zijn met beenderlijm terug gelijmd in hun sponningen. Hierdoor kunnen deze altijd in een later stadium, met niet al te veel moeite , los worden gehaald.

afb. 11 de krimp van de labodems. Als gevolg daarvan waren de zijkanten van de laden hol getrokken, zoals op deze foto goed te zien is.

afb 12 een van de losgehaalde , gescheurde labodems

afb 13 lades en bodems, gedemonteerd

afb 14 een van de ingezette stroken in de labodems, nog niet bijgekleurd

Het voorblad (afb.) bestaat uit een brede massieve plank , aan de zijkanten met smalle dwarsstijlen verbonden door een mes- en groefconstructie. Door krimp van het brede stuk was dit losgeraakt van de dwarsstijlen en waren er scheuren in ontstaan.
Dit was in het verleden keer op keer gelijmd en met lijm volgepropt.
Door langdurig de verbinding met spiritus op te weken kon deze los worden gemaakt .(afb 15 en 16)
Daarna weekte ik de beenderlijmrestanten met water (telkens een klein beetje bevochtigen) op. Beenderlijm zwelt in water op en wordt zacht, waarna het mogelijk is het weg te krabben. Het is absoluut noodzakelijk alle lijm te verwijderen. Lijm op lijm is de slechtste verbinding welke denkbaar is, dit laat altijd los. Dus het hout van de ondergrond moet zo veel mogelijk lijmvrij worden gemaakt.
Nadat de lijm geheel was verwijderd moest het hout eerst weer door en door drogen, omdat het anders (door het water !) weer gaat krimpen en er opnieuw schade ontstaat.

Na droging lijmde ik de constructie weer in elkaar met een op kleur gebrachte 2 componentenlijm. Vanwege krimpscheuren in het voorblad was het nodig dit met een zo sterk mogelijke lijm herstellen. Met lijmtangen konden de krimpscheuren dicht worden gedrukt en de dwarsstijlen worden verbonden met het middenstuk. Dit heeft 3 dagen in de klemmen gezeten. (afb 17 en 18)
Door krimp was er aan de onderkant 8 mm hout verloren, het schrijfblad was dus te smal geworden. Aan de onderzijde is daarom een strook Indisch palissander op het blad gelijmd. Ook de uitgebroken stukjes aan de zijkanten van het reisbureau zijn met dezelfde lijm hersteld. Als laatste zijn de gaten van de 19^{e} eeuwse scharnieren, naast de originele, dichtgemaakt. Deels met palissander, deels met teakhout. (afb.19)

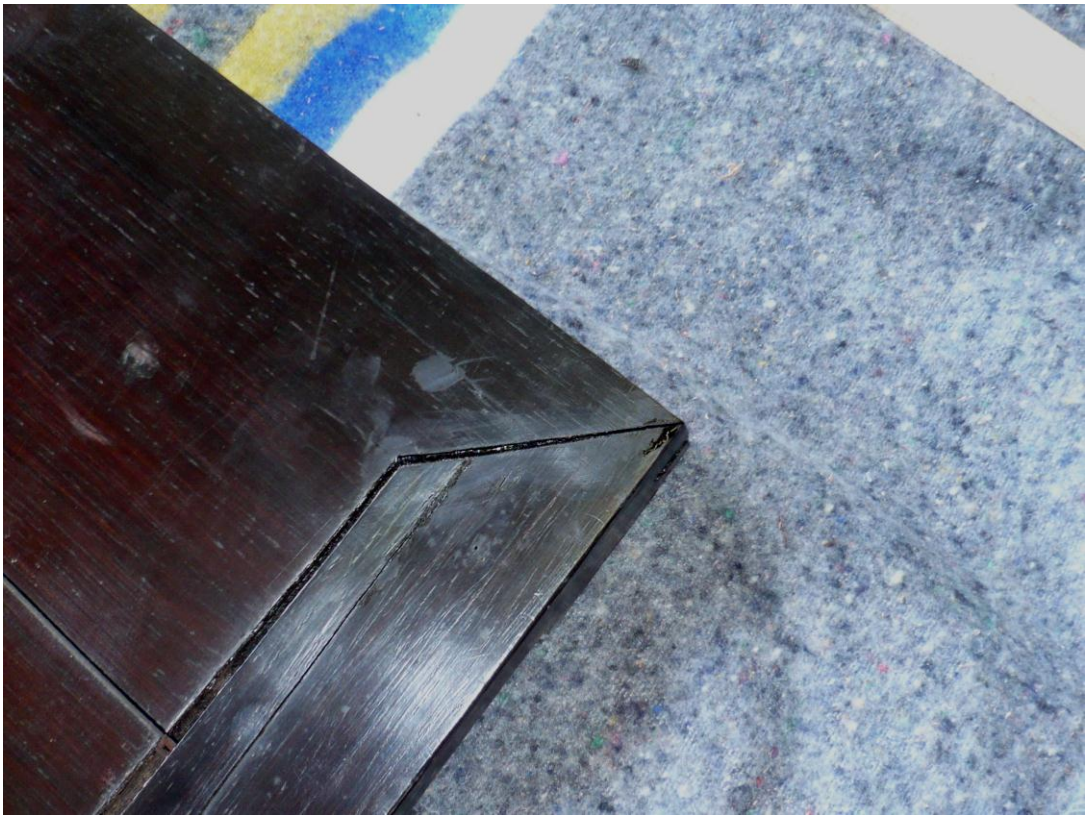

afb 15 losgeraakte verbinding in het voorblad, keer op keer met lijm opgevuld

afb. 16 het voorzichtig loshalen van de opgekweekte lijmnaad, met behulp van een zachthouten wig en spiritus

afb. 17 en 18 (onder) Het voorblad in de klemmen

afb 19 : ingezette stukken op de plaats van de oude scharnieren. In de bodem Teak, in de onderregel en voorblad Indisch Palissander

Herstel van de scharnieren.

Bij het herstel van de scharnieren kwam er nog een ander onverwacht probleem aan het licht. De scharnieren waren afgebroken, bij het met een klap openvallen van het schrijfblad (het voorblad)
Dit voorblad was in de loop van de tijd 8 mm gekrompen, waardoor we aan de onderkant er een palissander lat op moesten lijmen om de krimp te compenseren.
Bovenaan zat het slot, met zware koperen klinknagels, aan de onderkant de scharnieren met dezelfde nagels, waarvan de kopen aan de voorkant zichtbaar waren. Hoe dit op te lossen ? Het was of slot verplaatsen of scharnieren verplaatsen . In dat geval zou aan de voorkant van de kist altijd zichtbaar zijn dat de klinknagels waren verplaatst. Een hele duidelijke aantasting van het oorspronkelijke beeld. Nu gebeurt dat vaker in de restauratie, maar in dit geval was, gezien het unieke karakter van de kist dit bezwaarlijk. Of was er nog een andere oplossing ? Uiteindelijk bedacht ik een mijns inziens nog betere oplossing.
De scharnieren werden , tussen de knoop (het draaiend gedeelte) en de voorste klinknagel schuin (om een groter hechtvlak te krijgen) doorgezaagd. Hiertussen werd een stuk ijzer gelast wat precies 8 mm krimp van het voorblad compenseerde. De overige gaten voor de klinknagels werden dichtgelast, omdat bij de montage deze later op een andere plaats, iets verspringend, moesten terugkomen. Daarna werden de scharnierbladen geschuurd en gepolijst, zodat er nauwelijks meer iets van een lasnaad was te zien . Bij het monteren werden nieuwe gaten voor de klinknagels geboord. (afb 21 en 22)
Op deze manier konden zowel het slot als de scharnieren op hun oorspronkelijke plaats blijven zitten, was de krimp van het voorblad gecompenseerd en was het oorspronkelijke beeld van de kist geheel hetzelfde gebleven.

De afgebroken knopen (= draaipunt van een scharnier) werden als volgt hersteld. Uit de scharnieren zaagde ik een stuk ter knoopbreedte , dit werd vervolgens opgevuld met ijzer van goede kwaliteit en vast gelast. Vervolgens vijlde ik de nieuwe knoop in de goede vorm conform het origineel, dwz niet rond maar hoekig, hij moest wel in horizontale stand blijven staan. Daarna boorde ik in de knoop een nieuw gat , waarna de beide delen met een nieuwe draaipen aan elkaar werden geklonken.

Nadat al dit smidswerk klaar was werden de scharnieren nog geschuurd en gepolijst, met het doel geen sporen van laswerk te zien. Daarna zijn ze vertind, zoals gebruikelijke in de 17^{e} eeuw met smeedijzer wat in het zicht komt. (afb 23)

Afb 20 de losgehaalde scharnieren van het schrijfblad. Door met een paralleldoorslag op de klinkkop te tikken kon ik de nagels naar beneden toe los slaan.

afb.21 bewerkte foto waarop aangegeven de ingezette stukken (ruitvormig, zwart omlijnd, rechts) en de dichtgelaste gaten van de onderste klinknagels (kruisje). Links de opnieuw ingezette knoop.

Afb.22 Bewerkte foto waarop de afgebroken knoop van het scharnier is te zien. De stuitnok valt in horizontale stand tegen het andere scharnierblad aan (pijltje) en kan bijgevolg niet verder, zodat het blad zonder ondersteuning horizontaal blijft staan.

Afb. 23 de scharnieren na restauratie

Verdere afwerking

Het reisbureau is, nadat alle hout- en metaalwerk was hersteld voorzichtig afgeschuurd met fijne staalwol. Daarbij kwam de oranjebruine kleur onder de beitslaag vandaan. Er is nog enig kleurverschil met het hout rondom het beslag (afb 1) maar dit zal mettertijd egaal van kleur worden.
Van het koperbeslag zijn alle resten poetsmiddel verwijderd. Bij de handvatten, welke niet zijn losgehaald is dit gedaan met een klein borsteltje van koperdraad, een zogenaamd bougieborsteltje. Dit beschadigt hout noch koper maar verwijdert wel restanten poetsmiddel.
Tenslotte werd de kist in de bijenwas gezet op terpentinebasis. Niet helemaal origineel, maar bijenwas op basis van terpentijn blijft heel lang kleverig. Daarna is het schoongemaakte koperbeslag terug geplaatst.
Als laatste werd het herstelde (scheur) achterschot terug geplaatst, met houten pennen (conform het origineel), welke iets schuin in de zijkant zijn geslagen. Deze pennen steken aan

de achterkant een stukje uit. Indien nodig, kunnen ze met een tang vastgepakt worden en losgehaald . Dit , met het oog op een eventuele latere restauratie.

afb 24 het reisbureau in geopende stand na restauratie in het provinciehuis, november 2010

De bijbehorende sloffen

Om het bureau neer te zetten zijn er in later tijd twee grenenhouten sloffen bijgemaakt . Aan de voorkant zijn er twee zwart gelakte bolpoten onder gezet, in 17^{e} eeuwse stijl.
Vrijwel alle 17^{e} eeuwse kasten hebben zulke bolpoten. Deze poten worden gedraaid van stammetjes gewaterd olmenhout en daarna zwart gebeitst en gelakt. Ze vormen een redelijk goede bescherming tegen optrekken vocht, immers, in de 17^{e} eeuw waren er hoofdzakelijk stenen vloeren welke regelmatig geschuurd werden. Poten van kasten worden dan nat en slaan lelijk grijs uit. Bij de zwarte bolpoten is dit niet het geval, bovendien kunnen dergelijk poten heel makkelijk door nieuwe vervangen worden als ze bijvoorbeeld door houtworm zijn aangetast.
Interessant is de vraag hoe oud de sloffen zijn. Ze waren evenals de kist donkerbruin gebeitst. Dit donker beitsen is typisch laat 19^{e} eeuws. Maar zijn de sloffen dan ook laat 19^{e} eeuws? Waarschijnlijk niet ! Aan het einde van de 19^{e} eeuw waren er al zaag- en schaafmachines en ook al primitief machinaal gemaakte spijkers. Toch zijn in de sloffen nergens sporen van machinale bewerking te zien. Integendeel, alles is handgeschaafd. Ook de gebruikte nagels zijn gesmeed. Het doet alles 18^{e} eeuws aan, of zeer vroeg 19^{e} eeuws. Vermoedelijk zijn de gedraaide poten wel een keer vernieuwd, maar dat is normaal bij dergelijke poten, omdat olmenhout vrij snel door houtworm wordt aangetast.

Ik vermoed dan ook dat deze poten (sloffen) in de 18e of vroege 19e eeuw gemaakt zijn vanuit de optiek dat het voorwerp een “museumstatus” had gekregen . Dus niet meer als reisbureau werd gebruikt maar slechts neergezet als “kostbaar voorwerp”, herinnerend aan een grote Nederlander.

Koudekerke, November 2010, wijziging Mei 2012

Riaan Rijken

Literatuur:

Eras, Vincent J. M. , *Over sloten en sleutels,* Heemschut serie deel 31, uitgave Allert de Lange, Amsterdam 1949.
Diverse auteurs, *Beelden van de Seisweg en de wijk de Griffioen,* onder redactie van mw. C. M Houkamp-van der Harst, mw. drs B.I. Sens, H. Jacobs, J. L. Pouwelse, drs P. J. Smallegange en L. A. Wisse, uitgave Stichting Griffioen “de Wijk”, Middelburg 2003.
Hangoor, J.M., *Parker, De Ruyter en Van Bueren, Drie families verenigd in een achttiende eeuws houten gevelornament,* Michiel de Ruyter special van Den Spiegel , jaargang 25 nr 2, april 2007
Rijken, R. *Een bijzonder ornament opnieuw gerestaureerd,* Michiel de Ruyter special van Den Spiegel , jaargang 25 nr 2, april 2007. zie ook
http://www.acrijken.nl/publicaties/gevelornament%20Sportland.pdf
IJsseldijk, W. E. P van, *Oude boerderijen in Zeeland deel 1,* uitgave de Koperen Tuin, Goes, 1990.
Zwemer, J., *Judas’ neepen voor de kas,* in: Duizend jaar Walcheren, pag 77-80, deel 8 van de Werken uitgegeven door het Koninklijk Zeeuwsch Genootschap der Wetenschappen, Middelburg 1996.

Bijlage 1 :

Johan Willem Parker

De meeste voorwerpen welke Nederland bezit waarvan zeker is dat ze van Michiel de Ruyter zijn geweest zijn afkomstig uit het bezit van de Middelburgse regent Johan Willem Parker (1721-1780).
Deze Parker was Heer van Saamslag, ambachtsheer van Geersdijk, Wissekerke, Cats en Soelekerke, was schepen, raad en burgemeester van Middelburg, griffier van Walcheren, commissaris van de Wisselbank en bewindhebber van de VOC.
Parker bezat verschillende huizen en was eigenaar van de buitenplaats Puttenbogaert aan de Seisweg (Houkamp-van der Harst et al. 2003), later bekend onder de naam La Solitude (in 1971 gesloopt, zie afb 3a) en grote stukken grond rondom Puttenbogaert.*
Bovendien wilde hij op Noord Beveland een nog veel groter buiten aanleggen, maar dat is er door omstandigheden nooit gekomen (Zwemer, 1996)
Johan Willem Parker was een achter-achter- kleinzoon in de vrouwelijke lijn van Michiel de Ruyter. De Ruyters zoon Engel stierf kinderloos, maar zijn dochters Alida en Margaretha hadden wel nageslacht. Daardoor zijn alle Nederlanders welke heden ten dage afstammen van de Ruyter afstammelingen in de vrouwelijke lijn.

Johan Willem Parker stamt af van Alida.
Een kleindochter van Johan Willem Parker was Jacoba Maria Parker. Zij huwde op 1 april 1809 met de gewezen priester en wijnkoper Jacobus de Wildt. Bij koninklijk besluit van 23 juni 1817 krijgt deze familie en haar nazaten het recht het wapen van de Ruyter te voeren en de familienaam De Ruyter de Wildt. Zo leeft de naam van de Ruyter toch als familienaam voort.
De objecten die zich in het Rijksmuseum te Amsterdam bevinden zijn in 1894 door deze familie aan het Rijksmuseum geschonken. Een aantal brieven zijn echter in de familie gebleven . Een inventarislijst is te vinden via deze link:
http://www.deruyter.org/ruyteriana_link_famarchief.html
Ze zullen zeker via de lijn van Parker in de familie terecht gekomen zijn.

Men hoort tegenwoordig wel eens dat de verering van "grote helden uit de vaderlandse geschiedenis"een typisch 19e eeuws verschijnsel is, kenmerkend voor de romantiek, beginnend bij Van Speijk.
In dit verband is het volgende opmerkelijk: Johan Willem Parkers vader, mr Willem Parker, Heer van Popkensburg (bij Sint Laurens) was een achterkleinzoon van de Ruyter. Hij stond dus dichter bij de grote vlootvoogd als zijn zoon Johan Willem. Zijn familiewapen toont twee hertenkoppen en drie ringen in de kleuren sabel en goud.
We vinden in zijn wapen niets wat terugwijst naar de Ruyter.
Maar zijn zoon Johan Willem neemt in zijn wapen een kwartier op identiek aan de Ruyters wapen, wat dus duidelijk aan de vlootvoogd refereert., en dat niet alleen, ook de overige tekenen, een steigerend paard en een leeuw worden aan zijn wapen toegevoegd (afb.2)
Volgens mededeling van Jeroen –Martijn Hangoor te Brussel, zijn er in die tijd veel meer nakomelingen, zelfs zeer verre, geweest die ook het wapen van de Ruyter in hun familiewapen hebben opgenomen, in bepaalde gevallen zelfs onterecht.

Hieruit blijkt overduidelijk dat Johan Willem Parker trots was op deze afstamming en zich erop voor liet staan. Het verleende hem blijkbaar status. Waaruit de conclusie kan worden getrokken dat de Ruyter ook al in de 18e eeuw vereerd werd en dit niet als "typisch 19e eeuws" kan worden afgedaan.

Het Rijksmuseum te Amsterdam bezit twee portretten , een van Johan Willem Parker en een pendant van zijn echtgenote Jacoba Maria van Bueren. Te zien via deze link:
http://www.rijksmuseum.nl/zoeken/search.jsp?lang=nl&focus=all&query=johan+willem+parker&x=9&y=9
Parker moet dus ook alle aan de Ruyter gerelateerde brieven en voorwerpen zuinig hebben bewaard, zodat we ze nu nog steeds kennen als een zeer waardevol deel van het Nederlandse erfgoed.

* een publicatie over de geschiedenis van Puttenbogaert is in voorbereiding

afb.2 Het alliantiewapen van Johan Willem Parker en Jacoba Maria van Bueren. In 2005 door ons gerestaureerd. Zie http://www.acrijken.nl/publicaties/gevelornament%20Sportland.pdf Let op het de Ruyter-kwartier links bij de poten van de leeuw.
Onder: (afb 3) hetzelfde wapenschild in de gevel van een pand aan de Vlissingse Nieuwendijk

afb. 3

Afb 3a: De sloop van Johan Willem Parkers buitenplaats Puttenbogaart, in opdracht van de gemeente Middelburg in mei 1971. Het oudste archiefstuk over deze buitenplaats dateert uit 1566. In 1966 vertrok de laatste bewoner , Simon Vader, onder dwang van onteigening. Daarna stond het leeg tot 1971, toen sloop volgde. Thans staan er nieuwbouwhuizen. De naam Puttenbogaart werd in de Franse tijd (ca. 1812) veranderd in La Solitude. Foto Dick de Kuyper, col. Riaan Rijken

Bijlage 2

De afstammelingen van Michiel Adriaensz. de Ruyter. Bron: http://www.vernoeming.nl/de-afstammelingen-van-michiel-de-ruyter

Naar aanleiding van de aanstaande feestelijkheden bij de heronthulling van het standbeeld van den Admiraal De Ruyter, is 't wellicht niet onbelangrijk eenige regelen te wijden aan de afstammelingen van Neerlands grootsten zeeheld, wiens nagedachtenis na twee eeuwen in zijn vaderland nog op zulk een schitterende wijze gehuldigd wordt en dien zijn geboortestad Vlissingen op zulk een treflijke wijze weet te eeren.

Wij herinneren er aan, dat de Admiraal De Ruyter geen andere manlijke nakomelingen heeft nagelaten dan zijn zoon Engel Baron de Ruyter, die in 1683 als Vice-Admiraal ongehuwd is overleden.

De thans nog levende afstammelingen van den Admiraal zijn gesproten uit zijn twee dochters: Alida en Margaretha. Alida de Ruyter, dochter van den Admiraal bij zijne 2e echtgenoote Cornelia Engels, trad in 't huwelijk met den Vlissingschen predikant Thomas Potts; hunne dochter Anna Potts huwde 25 Maart 1693 met Mr. Wilhem Pottey, Rentmeester-Generaal van

Zeeland. Uit dit huwelijk werd Anna Pottey geboren, die zich 19 Aug. 1720 in den echt begaf met Mr. Willem Parker, uit een oud-adellijk geslacht van Engelschen oorsprong gesproten, Burgemeester en Raad van Vlissingen en Bewindhebber der West-Indische Compagnie.

Zij waren ouders van: I°. Anna Maria Parker, die met een lid van het Zeeuwsche zeeheldengeslacht Evertsen huwde, hetwelk echter twee generatiën later uitstierf; 2°. Mr. Johan Willem Parker, Burgemeester, Raad en Bailluw van Middelburg, die bij zijne echtgenoote Jkvr. Jacoba Maria van Bueren een zoon had: Mr. Willem Parker, gehuwd met Adriana Dingmans van 's Gravehoeck.

Een dochter uit dit huwelijk eindelijk, Jacoba Maria Parker, behoorende tot het 6e geslacht van de nakomelingen van De Ruyter, trad, na 't overlijden van haren eersten echtgenoot, Dr. Réné Christiaan Marie Rocher van Renais – waarvan nog kort geleden afstammelingen te Hoorn woonachtig waren, Parker de Ruyter Rocher van Renais heetende – omstreeks 1810 ten 2en male in den echt met Jacobus de Wildt, Maire van Nieuwer-Amstel, wiens nakomelingen den naam van De Ruyter bij den hunnen aangenomen hebben en waarvan thans de vertegenwoordiger is de Heer Jan Coenraad de Ruyter de Wildt, te Vlissingen, die, zooals laatst in de couranten reeds bericht werd, met de dochter van den Vice-Admiraal Gobius gehuwd is.

De tweede tak van De Ruyters nakomelingen stamt af van Margaretha de Ruyter, die uit het derde huwelijk van den Admiraal met Anna van Gelder geboren werd en den 28n Maart 1673 huwde met den Amsterdamschen predikant Bernardus Somer, wien zij twee dochters schonk: Anna en Margaretha.

De afstamming van de Graven Van der Goltz van Anna Somer is reeds verleden jaar in de couranten gepubliceerd bij gelegenheid van de schenking van den beker van Chattam aan den Staat; doch wellicht is het minder algemeen bekend, dat de dochter van Bernhard Wilhelm Graaf van der Goltz, Wilhelmine Cornelia van der Goltz genaamd, gehuwd was met Frederik Wilhelm van de Schepper.

Uit dit huwelijk was een dochter: Cornelia Jacoba van de Schepper, die zich omstreeks 1830 in 't huwelijk begaf met Johan Anthony van Steveninck, te Middelburg, wier afstammelingen den naam voeren: De Ruyter van Steveninck. De Heer Albert de Ruyter van Steveninck, te Tiel, is thans het hoofd van deze familie.

Nog rest ons te vermelden welke de nakomelingen waren van de tweede dochter van Bernardus Somer, met name Margaretha Somer. Deze huwde te Amsterdam 12 April 1701 met Mr. Coenraad Le Leu de Wilhem, een zoon van Mr. David de Wilhem, die om zijn prinsgezindheid in 1672 door den Stadhouder Willem III tot Schepen van Amsterdam verkozen was, en van Hillegonda van Beuningen, een nicht van den beroemden staatsman en Amsterdamschen Burgemeester Coenraad van Beuningen.

Een zoon, uit het huwelijk van Mr. C. Le Leu de Wilhem en van M. Somer gesproten, Mr. David Le Leu de Wilhem genaamd, werd Schepen van Amsterdam en Bewindhebber der Oost-Indische Compagnie. Hij was gehuwd met Clara Susanna Backer, bij wie hij 2 kinderen had: I°. Machteline Henriëtte, 2°. Mr. Coenraad. –

Machteline Henriëtte Le Leu de Wilhem trad 22 Mei 1753 in den echt met Mr. Gerbrand Elias, President, Schepen en Raad van Amsterdam en Bewindhebber der Oost-Indische

Compagnie. Van hunne drie zonen: Mr. Pieter Elias, Bailluw en Dijkgraaf van Amstelland, Schepen en Raad van Amsterdam en Bewindhebber der Oost-Indische Compagnie, Jhr. Mr. David Willem Elias, Burgemeester van Amsterdam en lid der Staten van Holland, die in 1815 door Z. M. Koning Willem I in den adelstand werd verheven, en Mr. Gerbrand Elias, lid der Staten van Holland, zijn talrijke afstammelingen nog in het leven. Het tegenwoordig hoofd van dit geslacht is de Heer Gerbrand Pieter Elias, directeur der Oost- Indische Zee- en Brandassurantie-Maatschappij te Amsterdam.

Ten slotte zij vermeld, dat Mr. Coenraad Le Leu de Wilhem, President van den Ed. Hove van Holland en West-Friesland (hierboven genoemd als broeder van Machteline Henriëtte), uit zijn huwelijk met Maria Catharina van Schuylenburg, een dochter had: Aletta Johanna, gehuwd met Christiaan Willem Baron van Boetzelaar, waarvan nog heden vele nakomelingen zijn, o. a. de Heer J. C. Baron van Boetzelaar, te Arnhem.